

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

УДК 81+82:811.11+811.13

ББК 81+83

S 90

Studia Philologica : зб. студент. наук. праць / редколегія:
S 90 О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2017. – Вип. 1. – 256 с. – (Укр., англ. та нім. мовами).

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works / EB: O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. – Rivne : RSUH, 2017. – Issue 1. – 256 p. – (In Ukrainian, English and German).

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, літературознавства, перекладознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of modern philological studies: Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Literature, and Translation.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(*протокол № 6 від 25.05.2017 р.*)

© Автори публікацій, 2017

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Васильків Л.С. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УСТАЛЕНИХ ПОРІВНЯНЬ (на матеріалі англійської, німецької та української мов)	6
Грамчук Д.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ХРОНОНІМІВ ЯК ОСОБЛИВОГО ПІДВИДУ ВЛАСНИХ НАЗВ	12
Гребенюк Ю.К. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ <i>ЩАСТЯ</i> – <i>НЕЩАСТЯ</i> (на матеріалі англійських та українських фразеологізмів)	16
Деменчук Д.О. КОНЦЕПТ ЧИСЛА <i>ОДИН</i> У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі фразеологічних одиниць української, англійської та французької мов)	23
Красуцький О.О., Фоміна Г.В. DIACHRONISCHE ASPEKTE DER SLAWISCHEN ENTLEHNUNGEN IN DER DEUTSCHEN SPRACHE	28
Мельник О.В., Фоміна Г.В. ДІАХРОНІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ	33
Мігіріна А.П. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЕДИКАТИВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ГРАМАТИКАХ	38
Оржеховська С.Т. ЛЮДИНА У МЕТАФОРІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	45
Романюк Д.Ю. ОЙКОНИМИ У ТУРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ (на матеріалі англійської та української мов)	50
Собіпан Є.О. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>БІЛЬ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	54
Соловей О.Д. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ УКРАЇНІЗМІВ У СУЧАСНІЙ БРИТАНСЬКІЙ ТА КАНАДСЬКІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	58
Цуп О.В. СТРУКТУРА ТА СЕМАНТИКА ПОСЕСИВНИХ КОМПОЗИТИВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	63
Юношева Т.М. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	67

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Гладка О.М. МОВЛЕННЄВІ ЖАНРИ У ХУДОЖНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (на матеріалі творів Джорджа Мартіна)	73
Давидович Х.В. СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ <i>СТРАХ</i> (на матеріалі роману Стівена Кінга «Сяйво»)	78
Мучак І.М. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ У ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ	86
Неліпович Г.О. МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ» У ПАРЕМІЯХ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	91

Осіпенко Т.В., Куліш В.С. ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i> / <i>МОВЧАННЯ</i> В АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ	96
Осіпчук Ю.С., Davidse К. INTERROGATIVE CLEFTS	101
Павельчук Н.О. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС В ЕВОЛЮЦІЮ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	107
Попенко С.В., Мосієнко О.В. БЕЗАРКТИКЛЕВІ ПРИЙМЕННИКОВІ ЗВОРОТИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ	113
Таран Л.О., Кобякова І.К. ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ТЕРМІНУ «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ»	118
Шутюк К.В. ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА КІНОСЦЕНАРІЇВ	124
Яковчук А.Я. ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ПРОТИСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ <i>ДРУЖБА</i> / <i>ВОРОЖНЕЧА</i> В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	129

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Денисенко О.О., Александрова Г.О. ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ МАЙКЛА КАННІНГЕМА «ГОДИНИ»	135
---	-----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бондарева О.М., Куліш В.С. ЗАСТОСУВАННЯ КОМПАРАТИВІСТСЬКИХ МЕТОДИК ПРИ АНАЛІЗІ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i>	140
Буличова М.М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ РОДУ В ІМЕННИКАХ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЇ АБО ПОСАДИ	143
Волдинер О.Ю. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ПРИРОДА ЛЕКСИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ	149
Желевська І.О. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	154
Коробка П.В., Недайнова І.В. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ ДИСКУРСІ	158
Король А.П., Дорда В.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРИСТИЧНИХ ІНТЕНЦІЙ ТА РЕАЛІЙ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА	164
Кочергіна О.М., Сухова А.В. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ	169
Кравчук А.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЮ В РОМАНІ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКІЙ КАМІНЬ»	173
Ляшкова І.І., Голікова О.М. МЕТАФОРА В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ	178

Магдич В.М., Тікан Я.Г. ПОЛІТИЧНА МЕТАФОРА ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТАХ	182
Хвостик Ю.С., Попова О.В. PECULIARITIES OF RENDERING SELF-REPRESENTATION STRATEGY OF POLITICIANS WITHIN A CONTEXT OF POLITICAL SPEECHES (a case study of the English media discourse)	186
Шимчук А.В., Демиденко О.П. «СТЕРТІ» МЕТАФОРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В ПІДМОВІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ	191
Шмат О.О., Прокопенко А.В. СТАТУС НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	197

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Казакова А.Ю., Федоренко С.В. КОНЦЕПТОСФЕРА АНГЛОМОВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ	203
Капігула Ю.А. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	209
Кузьменко Ю.В., Коломієць С.С. ВНУТРІШНЬОГАЛУЗЕВІ ТА МІЖГАЛУЗЕВІ ПОЛІСЕМАНТИ У ФАХОВИХ МОВАХ ЕНЕРГЕТИКИ, МАРКЕТИНГУ ТА ЕКОЛОГІЇ	213
Погуляєва М.С. АНГЛІЙСЬКА СПОРТИВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: АСПЕКТИ СТРУКТУРИ ТА ЕТИМОЛОГІЇ	218
Федорчук Т.І. АНГЛІЙСЬКА ТЕРМІНОГРУПА «БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ»: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	223
Шевченко О.В., Коломієць С.С. КОМП'ЮТЕРНИЙ ЖАРГОН У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СПОСОБИ УТВОРЕННЯ	229

З ІСТОРІЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

ЗА МАТЕРІАЛАМИ МІЖВУЗІВСЬКОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ «ФІЛОСОФІЯ МОВИ О.О. ПОТЕБНІ»

Манюта А.Ю. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ О.О. ПОТЕБНІ	234
Романюк В.В. ПОЕЗІЯ І ПРОЗА У ПРАЦЯХ О.О. ПОТЕБНІ	237
Феськова І.В. ТЕОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОСТІ О.О. ПОТЕБНІ	245

категорії причини відбулося в мові на підставі зіставлення й порівняння явищ. Перше речення, яке складалося з двох членів, могло бути нічим іншим, як порівнянням. Категорія причини виникла як живий засіб пізнавати нове. Учений неодноразово підкреслював: якщо поезія – відомий спосіб мислення й пізнання, то так само слід розглядати й прозу.

Література

1. Лисиченко Л. А. Лінгвософські ідеї О. О. Потебні (Предтеча сучасного вчення про мовну картину світу) / Л. А. Лисиченко // Олександр Потебня: сучасний погляд : матеріали міжнародних читань, присвячених 170-річчю від дня народження фундатора Харківської філологічної школи 11–12 жовтня 2005 року. – Х.: Майдан, 2006. – С. 6–16.
2. Толстой Н. И. О некоторых этнолингвистических наблюдениях А. А. Потебни / Н. И. Толстой // Толстой Н. И. Избранные труды. – М.: Наука, 1999. – Т. 3. – С. 302–315.
3. Потебня О. О. Из лекцій по теорії словесності // О. О. Потебня. – Х.: 1894. – 162 с.
4. Харциев В. Основы поэтики А.А. Потебни. (По лекциям А.А. Потебни) // «Вопросы теории и психологии творчества». — Т. 2, вып. 2. — СПб., 1910.
5. Потебня А.А. Психология поэтического и прозаического мышления // Потебня А.А. Слово и миф. — М., 1989. — с. 235.
6. Потебня А.А. Мысль и язык // Потебня А.А. Слово и миф. — М.: Правда, 1989.

Феськова І.В

Рівненський державний гуманітарний університет

ТЕОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОСТІ О.О. ПОТЕБНІ

Анотація: у статті розглядається теорія національності за вченням О.О.Потебні. Описано погляди мовознавця на національність і нерозривно пов'язану з його поглядами людську мову. Ми з'ясували що, мова це не лише один із елементів народності, але і її найбільш досконала подоба, тобто представлення народності. Головна функція якої полягає у зміні думки.

Ключові слова: національність, мова, національна свідомість, іноземна мова, ядро нації, елемент народності, ідея національності.

Annotation: The article deals with the theory of nationality according to Potebnya. There were described Potebnyas' views on nationality and is inextricably linked to his views human speech in the article. We found that it is not only one of the elements of the nation, but its most perfect likeness, that represents the nation. The main function of which is to change human opinion.

Key words: nationality, language, national consciousness, foreign language, the core of the nation, ethnic element, the idea of nationality.

Цікаву сторінку в історії соціологічної думки України ХІХ ст. становлять погляди діячів так званих громад, до складу яких входили різні за характером своїх ідейно-політичних позицій представники інтелігенції. Одним із найвизначніших був Олександр Потебня, видатний вчений-мовознавець, що дав ім'я цілому напрямку у розвитку суспільного знання. Видатний професор Харківського університету Олександр Опанасович Потебня шукаючи відповіді на запитання, що ж забезпечує єдність нації і що є її найяскравішою ознакою, вивів власну ідею національності. Зростання комунікативних можливостей суспільства — здатності його членів створювати, зберігати й передавати інформацію, за допомогою спільної для них знакової системи (мови) створює передумови для становлення національних культур і відповідних спільнот — націй, навіть на сучасному етапі.

Актуальність роботи визначається загальною спрямованістю сучасного суспільства на розвиток взаємозв'язків з іншими країнами та виникнення при цьому конфліктів. Україна завжди була ареною боротьби між Заходом і Сходом у національному питанні. Прикладом цього може слугувати навіть неоголошена війна на Донбасі. Головними принципами у взаєминах між націями, вважає О. Потебня, має стати рівноправність і взаємоповага. Він вітає зростання міжнаціонального спілкування народів, заперечуючи лише ті випадки, «де вірна течія справ змінюється силою зброї або політичного шахрайства».

Метою дослідження є опис ідеї національності з погляду Олександра Потебні. Проведення аналізу робіт допоможе визначити актуальність думок мислителя, а також знайти відповіді найактуальніші питання сучасного буття нації.

Під словом «національність» О. Потебня розуміє державну приналежність, і в такому значенні «нація» це ніщо інше, як збірна назва всіх громадян певної держави. Нація це така група людей, яку об'єднує свідомість мовної, культурної, історичної єдності та власна відмінність від усіх сусідів та, «спільне хотіння» таку єдність і відмінність зберігати. При такому розумінні, найважливішим елементом і зовнішньою ознакою національності є мова, спільна для цілої групи людей.

Але і в тому другому значенні під словом «нація» розуміється іноді різний зміст. Звичайно нацією позначають таку етнографічно окрему групу людей, яка у своєму розвитку дійшла вже до високого ступеня національно самосвідомості і створила значні культурні цінності.

Олександр Потебня не пов'язував з поняттям «нація» поняття «державної приналежності», але пов'язував з ним поняття певного вищого ступня самостійного національно-культурного життя. [4, с.64]. Мислитель теж вживав слова «народність» і «національність», але не вбачав між ними ніякої різниці. Слово «національний» означає на його думку те, що властиве для певної нації, а

слово «нація» має вже цілу історію. Лише коротко згадаємо, що у давніх римлян довший час назва «*patio*» вживалася лише на позначення примітивних і нічим непомітних народів. Історично і культурно визнані народи означувалися словом «*gens*», а народ, який стояв на найвищому ступні розвитку культури і політичної організації називався «*populus*».

Наприкінці 70-их -80-их рр було сформовано теорію про єдину «руську народність». Українська мова, а тим самим і українська нація, опинилася тоді під важким тягарем смертного присуду. В той час О. Потебні доводилось доводити і обороняти свої наукові погляди щодо української мови і народності. Те, що він в тій справі говорив і писав, ми повинні цінувати як знамениту і сміливу оборону української нації в роки русифікації [4, с. 117].

Науковий аналіз поняття «нація» доходить лише до з'ясування декількох його складових елементів, до з'ясування декількох атрибутів нації, таких як спільнота мови, спільнота історично-культурних переживань, бажань і т.д. Але це все ще не вичерпує всього змісту поняття нації, не розгадує самої суті національної своєрідності певної групи людей, не з'ясовує факту народних основ подальшого розвитку нації, як цілості. Ці невідомі сили, ці невідомі підвалини, з яких виростають різні зовнішні прояви національного життя, називаються **ядром нації**.

З'ясовуючи своє власне розуміння життєздатності народу, О. Потебня вказує на те, що помилка лежить у представленні народності. Мова це не лише один із елементів народності, але і її найбільш досконала подоба, тобто представлення народності.

Таким чином погляди О. Потебні про національність нерозривно пов'язані з його поглядами про людську мову. Його широкі наукові інтереси гуртувалися якраз довкола проблем зв'язаних з явищами людської мови. О. Потебня був мислитель, що переходив від явищ мови до вищих питань філософії, поезії, мистецтва, історії та громадського життя. Немає нічого дивного, що і серед його праць про національність найбільше місця присвячено явищам мови, як таким, що тісно зв'язані з усіма сферами життя нації. Притім О. Потебня найбільше уваги звертає на сумний досвід українського становлення

Головна функція мови, як системи слів, це зміна думки. Мова це не просто засіб вираження думки, а індивідуальний спосіб перетворювати її. Кожний народ має свою мову, свою, так би мовити, «перетворюючу машину». Духовний розвиток людини зв'язаний з розвитком її мовних здібностей. Їх занедбування означає прогріх проти гігієни духа і тіла. Коли ж це відбувається у великих масштабах, тоді приходиться повільна дегенерація цілої нації.

Мова — каже Потебня — це не лише система засобів пізнання. Все, що ми пізнаємо, впливає на нас естетично і морально. Нормальний розвиток мови, як одного із найголовніших елементів національності, це одна із основних передумов здорового розвитку цілої нації [3, с.116]. Нації, які втрачають свою рідну мову і приймають «чужу», не мають духовної самостійності. Такі нації не

мають душевної бадьорості, проявляють апатію і млявість, вони не спроможні підтвердити своє право на життя між іншими націями.

Такої ж думки дотримувався й О. Потебня. Проте виходячи з української дійсності, він виступав проти політики російського уряду. Він обороняв право національних культур, так зване право народів на самостійне існування і самостійний розвиток, а в першу чергу для українців. Його праці про показують переконання дослідника про те, що необхідно розвивати національні своєрідності не тільки для добра поодиноких націй, але і для добра усього людства. В такому розумінні він говорив, що націоналізм є інтернаціоналізм.

Тісний зв'язок мови з духовним життям людини змусило його задуматися над значенням рідної мови для розвитку одиниці і цілої нації, а далі над значенням багатомовності та над впливом інших мов. Всі ці міркування привели його до розгляду самої суті денационалізації. Згідно з думкою, що всякій людині потрібно розвивати свої душевні здібності, О. Потебня вказує на своєрідну духову вартість рідної мови для такого розвитку. Тут в першу чергу приходить на увагу дитячий вік людини, в якому є свої окремі закони розвитку.

Розглядаючи питання, чи добре навчати дітей іноземної мови змалку, О.Потебня приходить до висновку, що для загального розвитку це шкідливо. У житті більше, ніж знання різних мов, людині потрібен «розум» (те, що складає теорію) і характер, (те, що потрібне для практики). Для розвитку розуму потрібно загострювати здібність спостерігати, здібність пам'ятати, комбінувати, узагальнювати, розділяти спостереження і перевіряти діяльність. Все це не є можливим без мови. Ступінь опанування мови це, хоч і не єдиний, але найважливіший показник розумового розвитку і дитини і дорослої людини.

Багатомовність в ранньому дитячому віці, на думку О. Потебні, дуже шкідлива і залишає сліди на ціле життя. Знання двох мов в ранньому віці не є опануванням двох систем виявлення одного і того самого кола думок, лише роздвоєння цього кола, через що важче досягти однакового світогляду. Питання багатомовності це питання гігієни думки і воно, на погляд Потебні, мусить колись дочекатися наукового роз'яснення.

Нині треба поділяти правдивість цих наукових передбачень Потебні. Так наприклад на міжнародному конгресі в справі двомовності, скликаному в квітні 1928 р. в Люксембурзі, де предметом нарад були психологічні і педагогічні проблеми, зв'язані з тим, що дитина змалку вчиться в середовищі чужої, не рідної мови, і де розглядали вплив двомовності на духовий розвиток дитини, всі дослідники (др. Декролі з Брюсселя, др. Геннс, Сакр, проф. Франк Сміт), на основі зібраних спостережень дійшли до однакового висновку, що рідна («материнська») мова має своєрідну духову цінність найкраще впливає на розумовий розвиток дитини. Було доведено експериментально, що двомовність гальмує впливає на розвиток дітей у шкільній науці і доказано, що вищий інтелектуальний розвиток у тих дітей, які спілкуються лише однією мовою.

Сам О. Потебня дійшов до таких самих висновків. На його думку здорове засвоєння «чужих» мов повинно впливати, або з потреб практичних (як

торговельні зносини і т. и.), або з потреби поширення границь думки. Таких цілей в ранньому дитячому віці нема і «тоді чуже слово, що здобуває собі місце побіч рідного, не додає нічого до знання, лише, як чуже мертво тіло в організмі, спиняє і псує діяльність цього організму».

О. Потебня вважав що, найкращим інструментом думки є рідна мова. І навіть дорослі свідомо думаємо словами навіть тоді, коли їх не проголошуємо. Без слова неможливий ніякий ступінь людського знання. Знання «чужої» мови веде вкінці до розриву між простим народом і освіченими верствами і так призведе до смерті нації.

Розглянувши денаціоналізацію як процес, О. Потебня вказує на те, що передумовою цілого омертвіння народу є ослаблення традиції між дорослим і підростаючим поколінням.

Денаціоналізація (а саме русифікація)— це така переміна народного життя, при якій традиція народу, зложена перш за все в мові, переривається або ослабляється до такого ступеня, що вона стане лише другорядним фактором. Не використовуючи вповні свої мови, тобто національної перетворюючої машини, цілий народ слабшає і поволі дегенерує на всіх ділянках життя.

Національна ідея – це не лише усвідомлення своєї власної національної своєрідності, але і свідоме змагання у всіх сферах життя — в політиці, господарстві, науці, філософії, мистецтві і т. д., виявити, організувати і розвивати свої власні національні сили. Брак національної ідеї у самих Українців, брак свідомої праці українців, це та внутрішня недуга української нації, на яку вказує О.Потебня, це та внутрішня причина безсилості і непродуктивності цілої нації, не менше небезпечна для її подальшого існування [4, с. 56].

О. Потебня розумів, щоб розбудити життя і об'єднати національні сили на Україні, треба сперш самому добре пізнати і засвоїти українську мову, бо без її вивчення, як казав О.Потебня, всі зусилля будуть збудовані на піску. Практичне використання і удосконалення української мови приведе до повного розвитку усіх сил нації. Це перший крок до оздоровлення і скріплення національного організму.

Таким чином, на основі досліджень О. Потебні, ми вбачаємо вирішальну роль внутрішньої українізації, яка може привести до оздоровлення відносин в Україні, до об'єднання національних сил у всіх сферах життя. Шукаючи відповіді на запитання, що ж забезпечує єдність нації і що є її найпевнішою ознакою, О. Потебня формулює однозначну відповідь – мова: *«...не тільки найкраща, але і найпевніша ознака, за якою ми пізнаємо народ, і разом з тим єдина, незамінна нічим і безсумнівна умова існування народу – це єдність мови»* [3, с. 118]. На його думку, *ідея національності – єдина і здатна пробудити «любов до мистецтва, науки і розумні суспільні прагнення»*. В іншому випадкові, зокрема, університети як мікроорганізми і моделі суспільства, приречені на *«тривале убозтво»* [3, с. 56]. Національна свідомість, навпаки, є передумовою жертви особистих інтересів на користь народу. Отже, відсутність

національної свідомості є причиною нашого безсилля, егоїзму і громадської слабкості.

Література

1. Потебня А.А. Мысль и язык // Потебня А.А. Слово и миф. — М. : Правда, 1989.
2. Франчук В. Ю. Олександр Опанасович Потебня / Віра Юріївна Франчук. — Київ : Наукова думка, 1975. — 92 с.
3. Чехович К. Думки Олександра Потебні про національність / Костянтин Чехович. — Львів, 1931.
4. Чехович К. Олександр Потебня – український мислитель-лінгвіст / Костянтин Чехович. – Варшава, 1931. – 190 с. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/6033/file.pdf>

УДК 81+82:811.11+811.13
ББК 81+83

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
наукових студентських праць

ВИПУСК 1

The Collection of Students' Scientific Works

ISSUE 1

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 17 Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: ТМ «Доцент»,
м. Рівне, 33000, вул. Соборна, 17,
тел.: (0362) 45-44-45